CZU: 623.746-519:070 **https://doi.org/10.59295/tehfizuvs25.22**

ADOPTAREA DRONELOR LA REALIZAREA PRODUSELOR MEDIATICE. ASPECTE ETICE, JURIDICE ȘI TEHNOLOGICE

THE USE OF DRONES IN MEDIA PRODUCTION. ETHICAL, LEGAL, AND TECHNOLOGICAL ASPECTS

Vitalie GUȚU[1] email: vitalie.gutu@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-8398-7909

[1]Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: *Digital transformations have led to a profound reconfiguration of the media system, marking the transition from the traditional broadcasting model to a hybrid, participatory, and multidirectional ecosystem. In this context, drone journalism is an emerging technological paradigm that systematically integrates unmanned aerial vehicles (UAVs) into the entire journalistic workflow: collection, capture, analysis, and dissemination. Due to their ability to generate high-resolution aerial images from previously inaccessible angles, drones offer a spatial and contextual representation superior to traditional terrestrial shots, while also being more economical and quickly deployable in breaking news situations. This study analyzes this technological integration, highlighting both the creative and operational advantages (Gynnild, 2014; Nyre et al., 2019) and the major legal and ethical challenges. The use of drones in journalism leaves room for interpretation between the principle of freedom of expression and the imperatives of security, confidentiality, and personal data protection, requiring a responsible balance between innovation and potential risks.*
Keywords: *drone journalism, UAV integration, aerial imagery, media innovation legal challenges, ethical issues*.

INTRODUCERE

Transformările digitale reprezintă un fenomen structural cu implicații complexe în varii domenii de activitate. În aceste condiții, sistemul mass-media este integrat organic în aceste procese de metamorfoză tehnologică și impune o reconfigurare continuă a practicilor și instrumentelor mediatice care stau la baza construcției reprezentărilor contemporane ale realității zilei. Contextual, cadrul mediatic traversează o nouă etapă evolutivă caracterizată prin trecerea de la modelul tradițional broadcasting către un ecosistem hibrid, multidirecțional și unul participativ. Această tranziție structurală conferă jurnaliștilor un grad sporit de flexibilitate operațională, atât în ceea ce privește formatele și genurile jurnalistice utilizate, cât și în modalitățile de producție, distribuție și adaptare a conținutului la practicile de consum ale diverselor segmente de public. Prezentul demers științific își propune să analizeze procesul evolutiv al jurnalismului contemporan: integrarea sistematică a vehiculelor aeriene fără pilot (UAV-uri, cunoscute generic drept „drone”) în practicile de producție a conținutului mediatic. Utilizarea dronelor constituie o inovație tehnologică care reformatează procesele de captare și reprezentare vizuală a realității. Prin capacitatea lor de a genera imagini aeriene de înaltă rezoluție, cu unghiuri și altitudini anterior inaccesibile, dronele oferă jurnaliștilor și producătorilor de conținut posibilitatea de a documenta evenimente la scară largă, dezvăluind dimensiuni spațiale, contextuale și relaționale care rămân invizibile în cadrele terestre tradiționale. Comparativ cu alte metode și instrumente de filmare, dronele sunt o opțiune mult mai economică pentru realizarea imaginilor aeriene. În aceeași ordine de idei, trebuie să remarcăm faptul că, dronele pot fi mobilizate rapid, permițând jurnaliștilor/creatorilor de conținut să transmită primele imagini de la fața locului.

CONTEXT

Jurnalismul asistat de drone sau, în formularea în literatura de specialitate, *drone journalism* reprezintă integrarea sistematică a vehiculelor aeriene fără pilot (*Unmanned Aerial Vehicles – UAV*) în fluxul complet al activității jurnalistice – de la colectarea datelor și captarea imaginilor până la analiza contextuală și diseminarea publică a informației. Această paradigmă tehnologică emergentă permite accesul la zone spațiale anterior greu de pătruns sau imposibil de documentat prin metode convenționale, generând astfel un cadru vizual și senzorial de impact. Cercetătorul Astrid Gynnild consideră că dronele în spațiul jurnalistic sunt echipate cu camere de înaltă rezoluție și senzori care au rolul de a realiza fotografii aeriene și videoclipuri ale unor zone, persoane și acțiuni din unghiuri necunoscute până acum, fiind pilotate de la distanță de către persoane aflate la sol [1, p. 337]. În aceste condiții, trebuie să remarcăm faptul că în producerea materialelor jurnalistice, creatorii de conținut apelează tot mai des la utilizarea dronelor ca instrument de valorificare a spațiului și timpului. Grupul de autori Lars Nyre, Frode Guribye și Astrid Gynnild în lucrarea *Taking risks with drones. Responsible innovation pedagogy for media education* accentuează importanța momentului istoriei mass-media „a devenit evident că jurnalismul și noile tehnologii sunt strâns legate și că profesia de jurnalist beneficiază în mod creativ de instrumentele disruptive care sunt introduse” [2, p. 71]. Un lucru important care ar trebui luat în considerație, atunci când vorbim despre practicarea jurnalismului asistat de drone, se referă la aspectele legale și etice. Or, principiile de bază ale exercitării profesiei de reporter este libertatea de exprimare și accesul la informații publice, așa cum sunt acestea consacrate în documente internaționale precum Declarația Universală a Drepturilor Omului, prin articolul 19, dar și în codurile deontologice și etice ale organizațiilor profesionale, cum ar fi cele ale International Federation of Journalists (IFJ) sau Society of Professional Journalists (SPJ). Totuși, integrarea tehnologiilor aeriene autonome, precum dronele, în procesul jurnalistic introduce o serie de provocări interd iplinare, care necesită o examinare echilibrată între beneficiile inovatoare și riscurile potențiale.Din optică legală, utilizarea dronelor în procesul mediatic implică respectarea unui cadru normativ complex, care variază în funcție de jurisdicție. Spre exemplu, în Uniunea Europeană există o serie de regulamente care asigură cadru juridic pentru funcționarea acestor drone. Putem identifica aici, spre exemplu, Regulamentul UE din 2019/945[1] și Regulamentul UE din 2019/947[2]. Aeronavele fără pilot la bord, indiferent de masa lor, pot opera în același spațiu aerian al cerului unic european ca aeronavele cu pilot la bord, fie ele avioane sau elicoptere.

Astfel, actele normative eruopene indică faptul că regulile și procedurile aplicabile operațiunilor UAS ar trebui să fie proporționale cu natura și riscul operațiunii sau activității respective și ar trebui să fie adaptate la caracteristicile operaționale ale aeronavei fără pilot la bord în cauză și la caracteristicile zonei de operare, de exemplu densitatea populației, caracteristicile terenului și prezența edificiilor [3]. De asemenea, normele internaționale prevăd că, operațiunile cu sisteme de aeronave fără pilot la bord (UAS) impun cerințe stricte privind certificarea operatorilor, limitările de altitudine și zonele interzise de

[1] Regulamentul delegat (UE) 2019/945 AL COMISIEI din 12 martie 2019 privind sistemele de aeronave fără pilot la bord și operatorii de sisteme de aeronave fără pilot la bord din țări terțe. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=-CELEX:32019R0945&from=EN.

[2] Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2019/947 al Comisiei din 24 mai 2019 privind normele și procedurile de operare a aeronavelor fără pilot la bord. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32019R0947

zbor, cu scopul de a preveni interferențele cu spațiul aerian comercial sau militar. În Republica Moldova, în baza hotărârii nr. HG949/2022 din 28.12.2022 cu privire la aprobarea normelor de operare a aeronavelor fără pilot la bord funcționează un regulament privind normele și procedurile de operare a aeronavelor fără pilot la bord care transpune regulamentul de punere în aplicare (UE) 2019/947 al Comisiei din 24 mai 2019 privind normele și procedurile de operare a aeronavelor fără pilot la bord. În baza acestui act, sunt stabilite cerințele detaliate pentru operarea sistemelor de aeronave fără pilot la bord, precum și pentru personalul, inclusiv pentru piloții la distanță, și pentru organizațiile implicate în respectivele operațiuni [4]. Utilizatorii dronelor sau aparatelor UAV urmează să le întrebuințeze în cunoștință de cauză și să respecte în totalitate normele legale de manevrare acestor tipuri de vehicule de zbor. „În ultimii ani, aeronavele fără pilot (*dronele*) au migrat din sfera militară în industrială și circuitul civil, ca urmare a apariției noilor tipuri de senzori accesibili și a soluțiilor software de tip Open Source (cu cod deschis)" [5]. În acest context, este pertinent să observăm că popularitatea și eficiența vehiculelor aeriene fără pilot (UAV), cunoscute sub denumirea de drone, au înregistrat o creștere semnificativă, facilitând astfel integrarea lor ca instrumente precise și eficiente în diverse domenii de activitate. Specialiștii din aceste sectoare le utilizează pentru activități de cercetare, documentare, analiză, evaluare și generare de rezultate concrete, adaptate specificului fiecărei arii. De asemenea, merită subliniat faptul că, în prezent, dronele își găsesc aplicații extinse dincolo de domeniile militar și agricol, incluzând medicina, transportul de mărfuri, arheologia, monitorizarea și inspecția infrastructurilor, jurnalismul, divertismentul și alte sectoare conexe.

Una dintre primele instituţii media care au folosit dronele în cadrul reportajelor a fost ziarul digital The Daily, care a obţinut cu ajutorul acestora imagini video de impact în care se putea observa efectul devastator al unei tornade ce a lovit Alabama. Dronele au fost adoptate şi de către paparazzi, care au descoperit că pot obţine cu ajutorul lor imagini la care altfel nu ar avea acces. Pe Coasta de Azur, unde îşi petrec vara numeroase celebrităţi, dronele sunt deja un instrument esenţial în arsenalul fotografilor [6]. Din analiza arealului mediatic autohton, observăm că redacțiile din Republica Moldova, la fel, au adoptat în activitatea lor dronele. Astfel, impactul vizual al conținutului jurnalistic livrat fie telesepctatorilor sau utilizatorilor de pe online este unul considerabil. Problema intervine în aspectele etico-legale: dacă fiecare redacție din Moldova care are în arsenalul de echipamente drone deține toate permisiunile necesare pentru a putea opera cu aceste instrument în vederea captării imaginilor din aer.

Lucrarea de față vine să puncteze un aspect esențial al cadrului normativ care reglementează operarea vehiculelor aeriene fără pilot (UAV) în Republica Moldova și îl constituie principiul autorizării prealabile, aplicabil în mod uniform, independent de scopul utilizării (științific, comercial, recreativ etc.), de dimensiunea aparatului sau de modelul acestuia. Astfel, potrivit legislației aeronautice naționale în vigoare, orice zbor al unei aeronave fără pilot pe teritoriul Republicii Moldova este condiționat de obținerea unui permis emis de Autoritatea Aeronautică Civilă a Republicii Moldova (AAC). Acest permis reprezintă autorizația principală de operare și este obligatoriu pentru toate categoriile de UAV, inclusiv pentru cele utilizate în scopuri de cercetare academică sau aplicativă.

De asemenea, o cerință suplimentară, cu un grad ridicat de restrictivitate, intervine în cazul dronelor echipate cu sisteme tehnice de captare, stocare sau transmisie a imaginilor video și/sau fotografice (indiferent dacă acestea sunt utilizate efectiv în misiune sau doar prezente la bordul aparatului).

Pentru astfel de aeronave, pe lângă permisul standard emis de AAC, operatorul este obligat să obțină și să prezinte următoarele avize suplimentare:

1. Avizul Ministerului Apărării al Republicii Moldova – docuement necesar pentru evaluarea riscurilor asupra securității naționale și a spațiului aerian controlat;

2. Avizul Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova – menit să certifice absența unor riscuri de intelligence sau de utilizare abuzivă a datelor captate;

3. Avizul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene – solicitat exclusiv în cazul aeronavelor fără pilot care sunt înregistrate în registrul unei alte țări, pentru a asigura conformitatea cu acordurile internaționale și cu regimul circulației transfrontaliere a echipamentelor sensibile.

Acest ansamblu de criterii și cerințe reflectă o abordare prudentă a autorităților statului responsabile față de potențialele implicații de securitate națională și de protecție a datelor personale asociate utilizării dronelor cu capacități de imagistică. În Republica Moldova, orice activitate jurnalistică care implică utilizarea unei drone echipate cu cameră (indiferent dacă este un DJI Mini 4 Pro, Mavic 3, Autel, FPV sau orice alt model capabil să înregistreze imagini video/foto) este supusă cerințelor legale din întreg spațiul european. Practic, nu există excepție sau regim simplificat pentru presă – regulile sunt identice cu cele aplicate cercetării științifice sau operatorilor comerciali. Astfel, echipa redacțională care intenționează să realizeze filmări cu ajutorul dronelor, urmează să depună o cerere oficială la AAC cu descrierea exactă a misiunii jurnalistice, zonele de zbor, altitudinea, durata.

Deoarece aproape toate dronele utilizate în prodcuția multimedia au cameră integrată, jurnaliștii sau operatorii de dronă trebuie să obțină suplimentar avize și de la alte entități de stat, cum ar fi:

- avizul Ministerului Apărării, care se poate obține prin completearea unei cereri scrise, atașând fișa tehnică a dronei și indicând harta zonelor de zbor. Termen de răspuns ar fi de la 15 la 30 de zile.
- avizul din partea Serviciului de Informații și Securitate (SIS) – act ce poate fi solicitat printr-o cerere însoțită de declarație pe proprie răspundere privind scopul exclusiv jurnalistic și angajamentul de a nu transmite imagini către terțe părți străine. De regulă, termenul de obținerea a unui aviz din partea SIS este de la 20 de zile până la două luni.
- Aviz din partea Ministerului Afacerilor Externe – acest document se obține în cazul în care drona este înregistrată în altă țară.

În urma obținerii tuturor avizelor respective, redacțiile/echipe de filmare sunt obligate să le depună la AAC împreună cu permisul inițial. Ulterior, entitatea aeronautică civilă emite permisul final de zbor (valabil de obicei 6–12 luni, dar cu misiuni strict nominalizate). Potrivit inspectorului pentru aeronave fără pilot din cadrul Autorității Aeronautice Civile, Anton Danici, „în cazul depistării unui cetățean care pilotează o dronă fără autorizație, este prevăzută o amendă de până la 20 de unități convenționale, conform Codului Contravențional. Dacă vorbim despre obiective mai sensibile, în funcție de gravitatea încălcării, consecințele pot ajunge chiar și la Codul Penal” [7].

CONCLUZII

În concluzie, analiza prevederilor legale privind utilizarea dronelor în domeniul jurnalistic relevă o interdependență complexă între normele locale din Republica Moldova și influența cadrului european, configurând un sistem reglementat fiind menit să asigure siguranța operațiunilor și respectarea drepturilor fundamentale ale omului. Astfel utilizarea dronelor în scopuri jurnalistice se configurează fiind ca o practică inovatoare, dar strictă de aderare a unui sistem normativ integrat, care ne modelează semnificativ atât accesul la tehnologie cât și impactul său asupra producției media. Redacțiile care doresc să folosească în mod regulat imagini aeriene sunt obligate să își creeze parteneriate pe termen lung cu operatori deja

autorizați sau să includă în bugetul proiectelor costurile și timpul necesar pentru obținerea tuturor avizelor de securitate națională. Orice tentativă de a zbura fără autorizațiile complete expune jurnalistul și instituția media la riscuri majore: confiscarea echipamentului, amenzi și chiar dosare penale pentru încălcarea regimului spațiului aerian.

REFERINȚE:

1. GYNNILD, Astrid. The robot eye witness: Extending visual journalism through drone surveillance. *Digital journalism*, 2014, 2.3: 334-343. ISSN: 2167-0811. doi.org/10.1080/21670811.-2014.883184.
2. NYRE, Lars; GURIBYE, Frode; GYNNILD, Astrid. Taking risks with drones: Responsible innovation pedagogy for media education. In: *Responsible Drone Journalism*. Routledge, 2018. p. 71-84.
3. Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2019/947 al Comisiei din 24 mai 2019 privind normele și procedurile de operare a aeronavelor fără pilot la bord. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32019R0947. Accesat [27.11.2025].
4. Hotărârea nr. HG949/2022 din 28.12.2022 cu privire la aprobarea normelor de operare a aeronavelor fără pilot la bord. Publicat: 03-03-2023 în Monitorul Oficial Nr. 71-74 art. 145. Disponibil: https://-www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140050&lang=ro. Accesat [28.11.2025].
5. Informații utile pentru utilizatorii de drone, în scop personal de filmare și fotografiere în zona de frontieră. Disponibil: https://www.border.gov.md/informatii-utile-pentru-utilizatorii-de-drone-scop-personal-de-filmare-si-fotografiere-zona-de. Accesat [28.11.2025].
6. Drona – „ochiul din cer" care vede tot. Disponibil: https://www.descopera.ro/stiinta/9249085-drona-ochiul-din-cer-care-vede-tot. Accesat [28.11.2025].
7. Pilotarea dronelor fără autorizație poate atrage amenzi și chiar sancțiuni penale. Disponibil: https://-radiomoldova.md/p/61781/inspector-aac-la-radio-moldova-pilotarea-dronelor-fara-autorizatie-poate-atrage-amenzi-si-chiar-sanctiuni-penale. Accesat [28.11.2025].